

KAMULAŞTIRMASIZ EL ATMA DAVALARINDA VERİLEN KARARLAR KESİNLEŞMEDEN İCRAYA KONULABİLECEK

Erdem Başgöl, Meriç Bahçivancı

Kamulaştırmaz el atma davalarında verilen bedel ve tazminata ilişkin ilamlar artık kesinleşmeden icraya konulabilecek. Bu gerekçeyle duran icra takiplerinin de devam etmesi bekleniyor. 7 Mayıs 2020 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan kararıyla¹, Anayasa Mahkemesi bu ilamların kesinleşmeden icraya konulamayacağı yönündeki 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun Geçici 14. maddesini iptal etti.

Kamulaştırmaz El Atma

Kamu hizmetlerinin yürütülmesi sırasında idarelerin ihtiyaç duydukları taşınmazlar üzerinde tasarrufta bulunabilmeleri kural olarak ancak kamulaştırma ile mümkündür. Bununla birlikte idarelerin (i) kamulaştırma yapmadan bir taşınmaz üzerine kamu yararı amacıyla köprü, yol veya benzeri bir yapı inşa etmesi; veya (ii) imar planını hayata geçirmemesi nedeniyle, kamulaştırma kararının uygulanmasını ve malikin mülkiyet hakkını kullanmasını hukuken engellemesi durumlarına uygulamada sıklıkla rastlanmaktadır. Böylesi fiili ve hukuki kamulaştırmaz el atma hallerinde, mahkeme malikin maruz kaldığı zararlarının tazminine veya taşınmazın bedelinin malikine ödenmesine karar verebilmektedir.

Geçici 14. Madde

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu uyarınca taşınmazın aynına ilişkin ilamlar kesinleşmedikçe icraya konulamaz. Ne var ki, Yargıtay’ın çeşitli daireleri bu hükmün kamulaştırmaz el atma davaları bakımından uygulanmayacağı, bu davalardaki ilamların kesinleşmeden icraya konulabileceği yönünde kararlar vermekteydiler. Geçici 14. Madde bu içtihatlarla bir tepki olarak yürürlüğe konulmuştur. Bu maddeyle 4 Kasım 1983 tarihinden sonra fiili veya hukuki kamulaştırmaz el atma suretiyle hakları kısıtlanan kişilerin açmış oldukları bedel ve tazminat davalarının kesinleşmeden icraya konulamayacağı düzenlenmiştir.

İptal Kararı

Anayasa Mahkemesi 7 Mayıs 2020 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan kararıyla Geçici 14. maddenin iptaline karar vermiştir. Yüksek Mahkeme bu maddenin korumayı amaçladığı bir kamu yararı olduğunu kabul etmektedir. Mahkemeye göre “idarelerin yerine getirmekle görevli oldukları kamu hizmetleri için gerekli olan kaynakların korunması ve kamu hizmetlerinde meydana gelebilecek aksaklıklara engel olunmasında” kamu yararı bulunmaktadır. Bununla birlikte ancak istisnai hallerde dokunulabilen mülkiyet hakkına müdahale edilen kişinin, bir de lehine hükmedilen tazminatı gecikerek tahsil edebileceğini öngörmek, mülkiyet ve adil yargılanma hakları bakımından ölçüsüz bir müdahaleye neden olmaktadır. Kısaca, kamu yararı ile kişisel yarar arasında gözetilmesi gereken adil denge Geçici 14. Madde özelinde malik aleyhine ölçüsüz şekilde bozulmuştur. Anayasa Mahkemesi bu gerekçelerle, Geçici 14. maddenin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptal edilmesine hükmetmiştir.

Sonuç

İptal kararı sonrası, hukuki ve fiili kamulaştırmaz el atmadan kaynaklanan bedele ve tazminata ilişkin ilamlar, kesinleşmeden icraya konulabilecektir. Bu hükme dayanılarak durdurulan icra takiplerinin ise kesinleşmiş kararın ibrazı gerekmeksizin, talep üzerine devamına karar verilmesi gerekmektedir.

¹ Anayasa Mahkemesi’nin 2019/89 E. 2021/10 K. sayılı ve 4 Şubat 2021 tarihli kararı.